

СИЛАБУС КУРСУ
«ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА»

Ступінь вищої освіти - бакалавр
Освітньо-професійна програма: **Право**
Галузь знань: **08 Право**
Спеціальність: **081 Право**
Компонент освітньої програми – вибіркова дисципліна
Рік підготовки – 4 рік, семестр - 8
Кількість кредитів: 3
Мова викладання: українська
Дні занять: згідно з розкладом
Консультації: згідно з розкладом

Керівник курсу – **Ятчук Марія Андріївна**, викладач
Контактна інформація – lp.mis.maria@gmail.com

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «**Психологія лідерства**» буде корисна для кожного фахівця, який прагне оволодіти техніками успішного керівника, лідера. Основними перевагами дисципліни є практична спрямованість та формування вмінь ефективного управління, формування особистих лідерських якостей. При викладанні дисципліни активно застосовуються ситуаційні завдання, кейси, тренінгові вправи, ділові ігри, презентації, методики психодіагностики тощо.

Вивчення цієї дисципліни дає можливість студенту оволодіти головними теоретичними положеннями і проблемами психології лідерства та керівництва, допомагає сформувати навички практичного використання набутих знань у формуванні власної лідерської позиції.

Курс розкриває соціально-психологічні основи психології лідерства. Особливий акцент робиться на формуванні у студентів компетенцій лідера (уміння працювати у команді, ставити цілі та досягати їх, упевненість у собі, подолання сумнівів та упереджень, самопрезентація, розуміння власних сильних сторін та перспектив у розвитку, уміння організовувати час та ін.), які відповідають сучасним запитам практики та викликам сьогодення. У результаті проходження курсу студенти розкриють власний лідерський потенціал, складуть програму розвитку, оволодіють основними технологіями розвитку лідерства, що допоможе у майбутньої самостійно здійснювати моніторинг та обирати необхідні вектори розвитку й втілення свого лідерського потенціалу.

Мета курсу - формування у студентів наукових і професійних знань у сфері ефективного лідерства, активізація лідерського потенціалу як сукупності умінь самоуправління і управління іншими людьми.

СТРУКТУРА КУРСУ ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість годин (аудит./самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
18/20	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи психології лідерства		
6/4 Л1, Л2, С1	Тема 1. Лідерство як соціально-психологічний феномен	Знати та розуміти сутність поняття «лідерство», різноманіття підходів до його визначення; роль лідера в глобальному світі та на мікрорівні. Розуміти ключові підходи до аналізу лідерства у психології, менеджменті та політології. Розуміти завдання та предмет психології лідерства та критично аналізувати методологічні аспекти. Аналізувати вплив лідерів на соціальні та організаційні процеси.	Питання, презентаційні проекти, тести
6/8 Л3, Л4, С2	Тема 2. Традиційні моделі лідерства Теорії лідерських якостей. Біхевіористичні моделі лідерства. Теорії лідерства X, Y, Z. Моделі ситуаційного лідерства.	Знати основні теорії лідерських якостей, включаючи їх характеристики та вплив на визначення лідерського потенціалу та ефективності управління. Вміти аналізувати біхевіористичні моделі лідерства, їхні принципи та методи, спрямовані на формування та зміну лідерської поведінки. Розуміти та критично оцінювати теорії лідерства X, Y, Z, розглядаючи їх підходи до мотивації та управління працівниками в організаційному контексті. Аналізувати моделі ситуаційного лідерства, враховуючи їхні принципи адаптації лідерського стилю до різних ситуацій та потреб групи чи організації. Студент повинен також бути здатним застосовувати ці знання в реальних ситуаціях та розуміти, як різні моделі лідерства можуть впливати на різні аспекти управління та взаємодії в організаційному середовищі.	Питання, тестові завдання
6/8 Л5, С3, С4	Тема 3. Сучасні концепції лідерства Інтеграційна концепція лідерства. Атрибутивна концепція лідерства. Харизматична концепція лідерства. Концепція перетворювального лідерства. Модель розподіленого лідерства. Теорія дистрибутивного лідерства. Етичне лідерство. Теорії емоційного лідерства, концепції сполучного лідерства та «гарячих груп».	Знати основні концепції лідерства, такі як інтеграційна, атрибутивна, харизматична, перетворювальна, розподіленого та дистрибутивного лідерства, а також етичне лідерство. Вміти розуміти принципи та підходи кожної з цих концепцій, включаючи їхні особливості та вплив на організаційний розвиток та ефективність управління. Аналізувати взаємозв'язок між різними концепціями лідерства, оцінювати їх ефективність та застосовність в конкретних ситуаціях організаційного середовища. Розвивати критичне мислення та вміння використовувати різноманітні підходи до лідерства, щоб адаптувати їх до змінюваних умов та потреб сучасного світу та організацій.	Захист міні-проектів, питання модульний контроль

Кількість годин (аудит./самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
24/28	Змістовий модуль 2. Стратегії лідерства: від архітектури особистості до керівництва в умовах влади, комунікації та розвитку корпоративної культури.		
6/6 Л6, С5, С6	Тема 4. Складові лідерства. Особистісний аспект.	Знати основні складові структури особистості лідера, включаючи їхні особливості та взаємозв'язок між ними. Вміти аналізувати когнітивні відмінності лідера, враховуючи їхній вплив на прийняття рішень, управління відносинами та розв'язання проблем в організаційному середовищі. Розуміти значення цінностей та установок лідера, включаючи їхній вплив на прийняття рішень, формування організаційної культури та сприйняття лідером своєї ролі в групі чи організації. Аналізувати взаємозв'язок між складовими особистісного аспекту лідерства, їхні взаємодії та вплив на лідерську ефективність в організаційному середовищі.	Питання, тестові завдання
4/6 Л7, С7	Тема 5. Оцінка і розвиток лідерського потенціалу. Методи розвитку лідерського потенціалу та підвищення соціально-психологічної компетентності керівника.	Знати функціональні компетенції лідера, включаючи їх роль у керуванні, організації роботи та досягненні стратегічних цілей. Розуміти психолого-акмеологічні компетенції лідера, (такі як самомотивація, самовдосконалення та вміння керувати емоціями у себе та інших) соціально-психологічні компетенції лідера, включаючи навички комунікації, ведення конструктивного діалогу та побудови сприятливих взаємин зі співробітниками. Вміти аналізувати та застосовувати методи коучингу та тренінгу, а також модерувати соціально-психологічний розвиток груп та команд у організації.	Питання, практичні завдання/задачі
4/4 Л8, С8	Тема 6. Керівництво, влада та вплив як елементи лідерства	Знати різні аспекти керівництва, включаючи роль лідера у прийнятті рішень, організації роботи та мотивації співробітників. Розуміти природу влади та її вплив на лідерську діяльність, враховуючи різні типи влади та їхні наслідки для організації; психологічні аспекти впливу та маніпуляції, включаючи механізми формування довіри та сприйняття впливу. Аналізувати взаємозв'язок між керівництвом, владою та впливом, враховуючи їхній вплив на ефективність управління та організаційну культуру.	Питання, практичні завдання/задачі
6/6 Л9, Л10, С9	Тема 7. Робота лідера в групах та командах. Формування корпоративної культури і цінностей. Лідерство та ефективна комунікація.	Знати про роль лідера у створенні команди та в управлінні командою. Розуміти основні відмінності між командою та групою, принципи організації командної форми робіт. Знаходити підходи до формування ефективної команди. Здійснювати аналіз факторів ефективного досягнення командних цілей. Знати особливості ділового спілкування, оволодіти культурою ділового спілкування. Навчитись інтерпретувати невербальні засоби спілкування. Володіти техніками ефективного публічного виступу, знати схеми виступів; утримувати концентрацію уваги аудиторії; підбирати ефективні прийоми впливу на масову психологію; бути здатним підбирати оптимальні мовні стратегії в публічних виступах;	Захист міні-проектів, питання

4/6 Л11, С10	Тема 8. Конфлікти, стреси та шляхи їх подолання в процесі управлінських комунікацій: лідерські аспекти конфліктології	Знати основні типи конфліктів та стресів, їхні причини та наслідки для організації та взаємовідносин в колективі. Розуміти роль лідера у вирішенні конфліктних ситуацій, включаючи навички медіації, вирішення конфліктів та стресів у комунікаціях; вплив комунікаційного процесу на виникнення та подолання конфліктів та стресів, включаючи роль ефективного спілкування та взаєморозуміння між учасниками. Аналізувати стратегії управлінських комунікацій в контексті подолання конфліктів та стресів, враховуючи їхній вплив на підвищення ефективності роботи колективу та досягнення організаційних цілей.	Реферати-повідомлення, модульний контроль
-----------------	---	---	--

СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр VIII

	1 тиждень	2 тиждень	3 тиждень	4 тиждень	5 тиждень	6 тиждень	7 тиждень	8 тиждень	9 тиждень	10 тиждень	11 тиждень	12 тиждень	13 тиждень	14 тиждень	15 тиждень	16 тиждень	17 тиждень
Лекції	Л1, Л2		Л3, Л4		Л5		Л6,		Л 7	Л 8	Л9	Л1 0	Л1 1				
Семінарські заняття		С1		С2	С3	С4	С5	С6	С7		С8		С9	С1 0			
Контроль знань						МК 1							ІН Д3	МК 2			

Л1 - лекції

С1 - семінарське заняття по темі 1

МК1 - модульний контроль 1

ІНД3 - індивідуальне навчально-дослідне завдання

ПОЛІТИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Для якісного засвоєння курсу необхідна систематична та усвідомлена робота студентів в усіх видах навчальної діяльності: лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота як індивідуальна, так і під керівництвом викладача.

При проведенні аудиторних занять домінуючими є проблемні, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані форми проведення занять та технології компетентнісного навчання.

На лекціях у формі активної бесіди з елементами навчальної дискусії розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку викладача. На лекціях вимагається активна участь студентів у обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

Теоретичні знання, отримані студентами під час лекцій, обговорюються більш детально на **семінарських заняттях** у формі міні-дискусій, представлення міні-проектів, розв'язування практичних завдань (кейсів).

При підготовці до семінарських занять студент опрацьовує теоретичні питання відповідно до плану заняття, звертаючи увагу на вимоги щодо оформлення (складання таблиць, структурно-логічних схем, глосаріїв, конспектів тощо). Інформаційними джерелами для здобувачів освіти є конспект лекцій та наведений у навчальних матеріалах перелік рекомендованої літератури щодо кожної теми. За наявності серед завдань семінарського

заняття підготовки реферату – робота здобувачів освіти полягає у підготовці належно оформленого реферативного дослідження та публічного представлення його результатів. Також на семінарських заняттях проводиться аналіз наукових статей та досліджень, з метою вивчення та обговорення актуальних досліджень в галузі психології лідерства, що допоможе студентам розширити свої знання та розуміння у цій області. Групові проекти та презентації з різних аспектів лідерства. Тренінги та вправи з розвитку лідерських навичок, спрямовані на підвищення навичок управління, комунікації та співпраці, які є ключовими для ефективного лідерства.

Оскільки формування практичних навичок базується на основі теоретичних знань, на семінарських заняттях може здійснюватися поточний контроль у формі тестового опитування.

У процесі семінарського заняття студенти вчаться формулювати свою точку зору, вільно володіти професійними термінами, логічно викладати матеріал, підбирати докази у підтвердження своїх думок, вчаться публічно виступати, приймати власні рішення у невизначених ситуаціях.

Питання для обговорення, практичні та індивідуальні завдання для підготовки до семінарських занять, конкретні вимоги до окремих тем занять подані у відповідних методичних вказівках.

Терміни проведення різних форм занять наведені у схемі вивчення дисципліни.

ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основним завданням самостійної роботи студентів є набуття навичок самостійного опрацювання фахових інформаційних джерел у сфері психології лідерства, формування своєї позиції щодо поставлених питань.

Самостійна робота студентів організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання. Крім того, по деяких темах передбачається написання рефератів, міні-проектів, підготовки презентаційних матеріалів. Обсяг самостійної роботи визначається кількістю годин, передбачених робочою програмою.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до **Положення про порядок рейтингового оцінювання знань (освітніх досягнень) здобувачів вищої освіти**

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають:

- *поточний контроль,*
- *модульний контроль,*
- *виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.

Ключовими методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- усне опитування - передбачає розгорнуту відповідь студента на оцінку; він повинен самостійно пояснити вивчений матеріал, довести наукові положення, навести власні приклади;
- дискусія - обґрунтування власної позиції у вирішенні проблемних питань;
- письмове опитування - з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з тем дисципліни, визначення їх якості - правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці;
- тестова перевірка як один із видів письмового опитування - передбачає визначення рівня сформованості знань і вмінь з певної теми дисципліни за допомогою тестів

відкритої і закритої форм;

- вирішення ситуативних завдань (кейсів) - проводиться з метою об'єктивного з'ясування спроможності студентів застосовувати правові норми, до конкретних життєвих ситуацій, перевірки професійних компетентностей із прийняття рішень в умовах невизначеності.

Ключовими формами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- індивідуальна перевірка - проводиться щодо конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом знань, умінь і навичок, рівня формування професійних компетентностей;
- фронтальна перевірка - форма контролю, що спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання або письмову роботу;

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини лекційних та семінарських занять з певного змістового модуля.

Основною формою модульного контролю є завдання, які включають як і перевірку теоретичних положень курсу, так і розв'язування практичних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студенти виконують самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, вмінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює тему, декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумковий контроль у формі диференційованого **заліку** - оцінюється на підставі результатів поточного та модульного контролів, захисту ІНДЗ, не передбачаючи обов'язкової присутності студента.

ПРИКЛАД розрахунку підсумкової оцінки, якщо форма підсумкового контролю диференційований залік	Модуль 1 (поточне опитування)	Модуль 2 (підсумко вий модульни й контроль)	Модуль 3 (ІНДЗ)	Модуль 4 (екзамен)	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА
Вагові коефіцієнти, %	70	20	10	—	100
Бали здобувача освіти	80	85	90	—	82 бали
Формула розрахунку підсумкової оцінки в балах: $80 \cdot 0,7 + 85 \cdot 0,2 + 90 \cdot 0,1 = 82$					

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ.

Здобувач освіти повинен дотримуватись [Правил внутрішнього розпорядку Коледжу](#) та відвідувати заняття згідно з розкладом. Очікується, що студенти відвідають усі лекції та семінарські заняття курсу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, відрядження, участь у науково-дослідницьких заходах, міжнародне стажування навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу. Студенти мають інформувати викладача

про неможливість відвідувати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, які передбачено у межах курсу.

Пропущені заняття та незадовільні оцінки (поточний контроль, ПМК) повинні бути відпрацьовані згідно графіку консультацій викладача. Роботи (ПМК, ІНДЗ), які здаються із порушенням термінів без поважних причин, можуть бути оцінені на нижчу оцінку (до 10 балів).

До початку сесії студенти повинні виконати усі підсумкові контрольні заходи і отримати по кожному з Модулів 1, 2, 3 не менше 60 балів.

ПОЛІТИКА ЩОДО АПЕЛЯЦІЙ.

Студент має право оскаржити оцінку, отриману за результатами підсумкового семестрового контролю (крім незадовільної оцінки). Такі випадки регулюються [Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів](#). Перескладання незадовільних оцінок здійснюється відповідно до [Положення про порядок ліквідації академічних заборгованостей здобувачами вищої освіти](#).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.

У Коледжі академічна доброчесність регулюється [Положенням про академічну доброчесність](#) та передбачається за замовчуванням. Це означає, що усі здані роботи є результатом розумової праці студента, їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політики Коледжу та документи щодо академічної доброчесності (як інституційного, так і загальнодержавного значення) наведені на сторінці Коледжу [АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ](#)

ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КУРСУ

1. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О.Г. Романовський, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко – Харків, 2017 р. – 100 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/620d1bfe-e281-4652-93d5-34023456b9f3/content>.
2. Гура Т., Романовський О., Книш А. Психологія лідерства в бізнесі: навчальний посібник / Т. Гура, О. Романовський, А. Книш. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2017. – 100 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f1a5f6e7-006b-4ffe-afb4-165ce2c794a5/content>.
3. Психологія управлінської діяльності лідера: навчальний посібник / Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В.. – Харків, 2017 р. – 100 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161786001.pdf>.
4. Бакаленко, О. А. Психологія управління : навч. посіб. / О. А. Бакаленко ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. – Харків : ХНУРЕ, 2020. – 120 с. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/13c481ce-f27c-49f4-839a-43fccfc1c19b/content>.
5. Психологічні засади лідерства в системі стратегічних комунікацій : навч. посіб. / Н. Г. Іванова, О. О. Паливода, Ю. І. Андрусишин та ін. Київ : НА СБУ, 2022. 120 с. URL: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_157_91421497.pdf.